

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktionen har utskottet att undersöka och granska riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blivit, och bör utskottet därvid med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som avse metalliska kassans upprätthållande samt myntutväxlingens fortgång och bestånd.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del av *dels* fullmäktiges i riksbanken allmänna och särskilda protokoll samt direktionens protokoll ävensom protokoll från gemensamma sammanträden med fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, samtliga protokoll för tiden från och med den 10 januari 1939, intill vilken dag ansvarsfrihet beviljats för fullmäktiges i protokollen antecknade beslut och åtgärder, och till början av innevarande års riksdag, *dels* de av vederbörande revisorer avgivna berättelserna om verkställd granskning av riksbankens såväl huvudkontors som samtliga avdelningskontors i orterna förvaltning under år 1938, *dels* ock fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1939 ävensom de redogörelser, som av styrelserna för riksbankens avdelningskontor lämnats i avseende å dessa kontors förvaltning under samma år.

Sedan utskottet numera fullgjort sitt granskningsuppdrag, får utskottet avgiva berättelse över den verkställda granskningen.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgivningen, in- och utlåningsrörelsen ävensom övrig verksamhet vid riksbankens huvud- och avdelningskontor samt vid riksbankens pappersbruk och sedeltryckeri tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de redogörelser, som lämnats i de berättelser, vilka avgivits av riksdagens revisorer och fullmäktige i riksbanken.

Å sin utlånings- och övriga rörelse under år 1939 har riksbanken erhållit en vinst av 168,839 kronor 32 öre.

I avseende härå hänvisas till de specificerade uppgifter beträffande riksbankens vinst- och förlusträkning, som förekomma i fullmäktiges nyssnämnda, av utskottet med memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse.

1:o.

Utlåning till jordbrukskasserörelsen. Vid granskning av fullmäktiges protokoll har utskottet uppmärksammat, att fullmäktige efter den under hösten 1939 inträdda åtstramningen på penningmarknaden utlämnat lån åt olika kreditinstitutioner. Härvid har Svenska Jordbrukskreditkassan beviljats en särskild kredit mot säkerhet av botteninteckningar i jordbruksfastigheter. I samband härmed hava fullmäktige påvisat, hurusom jordbrukskasserörelsen företett en kanske alltför stark expansion på primärkreditens område; primärlånegivningen hade sedan år 1936 utvisat till och med en avsevärt större ökning än andelskrediten. Fullmäktige hava härvid jämväl erinrat, att jordbrukskasserörelsens huvudsakliga uppgift vore att bereda främst idkare av mindre jordbruk tillgång till driftskredit, under det att jordbrukets behov av primär fastighetskredit i första hand borde tillgodoses genom hypoteksföreningar och sparbanker, samt att rörelsens organisation och kapitalanskaffning icke vore utformade med hänsyn till någon större utlåning av den kapitalkrävande och långfristiga art, som primärlånen utgjorde. Vid beviljandet av ovan omförmälda särskilda kredit har förutsatts, att åtgärder komma att vidtagas från jordbrukskasserörelsens sida för nedbringande av primärlånegivningens omfattning, så att rörelsen skall bli i stånd att inom en icke alltför lång tid avveckla den av riksbanken lämnade krediten.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att i de direktiv, som lämnats särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga, den s. k. jordbrukskasseutredningen, ingår bland annat att ägna uppmärksamhet åt grunderna för jordbrukskasserörelsens utlåningsverksamhet. Utredningen har härvid att överväga frågan, huruvida några inskränkningar böra göras beträffande rörelsens rätt att utlämna primärlån. Med hänsyn härtill har utskottet endast velat vad i detta ärende förekommit för riksdagen

omförmäla.

2:o.

Protokoll och berättelser. Vid granskning av ovannämnda protokoll och berättelser har utskottet i övrigt icke funnit något förhållande, som påkallat särskilt yttrande från utskottets sida; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

3:o.

Ansvarsfrihet. Efter granskning av riksbankens räkenskaper för år 1938 hava riksdagens senast församlade revisorer i sin därom avgivna berättelse

meddelat, att de för sin del ansåge, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas.

De revisorer, som, valda av riksdagen, granskat avdelningskontorens i orterna förvaltning år 1938, hava likaledes i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för kontorens styrelser.

I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktionen vill utskottet meddela, att med avseende å riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under den tid, granskningen omfattat, utskottet ej funnit anledning till erinran samt att utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i riksbanken *dels* för förvaltningen under år 1938 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1939 till och med den 9 januari innevarande år.

Stockholm den 12 mars 1940.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerberg, Holmström, Berling, Sandén**, *Friggerdker, von Horn, Nilsson* i Mölndal och *Ohlin*;

från andra kammaren: herrar *Lovén, Paulsen**, *Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Gustavson* i Västerås, *Osberg, Svedman* och *Andersson* i Lindome*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.